

რეცენზია

მარია მშვილდაძე

ასოცირებული პროფესორი, თსუ

რეცენზია ნაშრომზე – ანტიკური ხანის ბერძნულ-ლათინური წარწერები, როგორც საქართველოს ისტორიის წყარო.

ავტორები: ნათია ფიფია, ეკატერინე კობახიძე, თელო ღუნდუა

ანტიკური ხანა ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პერიოდია კაცობრიობის ისტორიაში, რაც ძირითადად მსოფლიო ცივილიზაციის ისტორიაში მისი როლით განისაზღვრება. ანტიკურობა საკმაოდ დიდ ისტორიულ პერიოდს მოიცავს, რამაც განსაზღვრა კიდევ მისი იერსახე. შესაბამისად, ანტიკურობის გააზრების გარეშე წარმოდგენილი იქნებოდა თანამედროვე დასავლური ცივილიზაციის გაგება. დღეისათვის ანტიკური სამყაროც, რომელშიც შედიოდა ხმელთაშუაზღვისპირეთის აუზი, მცირე აზია, ევროპის დიდი ნაწილი... საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული სახელმწიფოებიც სწორედ ანტიკური ოიკუმენის ნაწილი იყო.

როგორც ცნობილია, კულტურას ახასიათებს სივრცესა და დროში გავრცელება. კულტურათა ურთიერთგავლენა კი პროგრესულ და აუცილებელ მოვლენას წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, ანტიკური პერიოდის საქართველოს ისტორიის შესწავლის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი დატვირთვა ეძლევა იმ ეპიგრაფიკული ძეგლების შესწავლას, რომლებიც ჩვენ ტერიტორიაზე არსებულ ქართულ სახელმწიფოებს უკავშირდება. აღნიშნული თვალსაზრისით კი უდიდესი როლი ბერძნულ-რომაულ წარწერებს ენიჭება, რომლის ისტორიულ ჭრილში გააზრების გარეშე შეუძლებელია საქართველოს ისტორიის ამ უმნიშვნელოვანესი პერიოდის შესწავლა.

აქვე მინდა აღვნიშნო იმ დიდი ტრადიციის შესახებ, რომელიც ჩვენში ბერძნულ-რომაული ეპიგრაფიკული ძეგლების კვლევას უკავშირდება. საკმარისია დავასახელოთ აკადემიკოსი თინათინ ყაუხჩიშვილი, რომელიც ამ

საქმეს მთელი ცხოვრება ემსახურებოდა და უდიდესი წვლილი შეიტანა ანტიკური პერიოდის საქართველოს ისტორიის შესწავლაში. აღნიშნულ საკითხს ძალზედ მნიშვნელოვანი მონოგრაფიები მიუძღვნა.

ნაშრომში „ანტიკური ხანის ბერძნულ-რომაული წყაროები როგორც საქართველოს ისტორიის წყარო“ აკად. თ. ყაუხჩიშვილის ნაშრომებში მოცემული წყაროების გვერდით შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოს და არამართო საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი საქართველოსთან დაკავშირებული ბერძნული და რომაული წყაროები, რაც, ჩვენი აზრით, ძალზედ საშური საქმეა. ნაშრომის ნოვატორობად შეიძლება ჩაითვალოს დღემდე შეუსწავლელი ლათინური წყაროების სისტემური სახით შესწავლა და ისტორიულ ჭრილში ანალიზი.

ნაშრომი „ანტიკური ხანის ბერძნულ-რომაული წყაროები როგორც საქართველოს ისტორიის წყარო“ შედგება 2 ძირითადი თავისაგან: „ბერძნული და ლათინური წარწერები, როგორც კოლხეთის/ლაზიკის ისტორიის წყარო“; „ბერძნული და ლათინური წარწერები, როგორც ქართლის/იბერიის ისტორიის წყარო“. თითოეულ თავში გადმოცემული და შესწავლილია დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში აღმოჩენილი ძეგლები, აგრეთვე, საქართველოს ფარგლებს გარეთ აღმოჩენილი ბერძნული და ლათინური წყაროები, რომლებიც გვაწვდიან ინფორმაციას კოლხეთის და იბერიის ისტორიის შესახებ.

ნაშრომის გაცნობისას ვრწმუნდებით, რომ კვლევა შესრულებულია მაღალ აკადემიურ დონეზე. დასკვნებისათვის გამოყენებულია უახლესი სამეცნიერო ლიტერატურა. საკითხის კვლევისას უხვად არის გამოყენებული ანტიკური წყაროები - პლუტარქე, სტრაბონი, არიანე... და რაც ყველაზე ღირებულია, ავტორებს არამართო ლინგვისტური თვალსაზრისით აქვთ შესწავლილი საკვლევ საკითხთან დაკავშირებით არსებული წყაროები, არამედ ისტორიულ კონტექსტში აქვთ ჩასმული და გაანალიზებული: წარწერა აბელას ფორუმზე აფსაროსის ციხე-სიმაგრის შესახებ, ეპიტაფია ვირეია კოლხის მოხსენიებით, წარწერა ვოლუსია კოლხისის მოხსენიებით, კოლხი ქალის ეპიტაფია, სინოპური დამდა ნოქალაქევიდან... ნაშრომში საკმაო ადგილი აქვს დათმობილი გლიპტიკურ ძეგლებზე არსებული წარწერების კვლევას. მაგალითად, ულპიას საბეჭდავი ბეჭედი, უსა პიტიახშის წარწერა... ძალზედ სასიამოვნოა ის ფაქტი, რომ ავტორები იზიარებენ ჩვენ თვალსაზრისს ულპიასთან, მის საბეჭდავთან დაკავშირებით, რომ ულპიას ნაბოძები უნდა ჰქონოდა რომის მოქალაქეობა. საბეჭდავი ულპიას უფლებრივი მდგომარეობის აღმნიშვნე-

მარიკა მშვილდაძე. რეცენზია ნაშრომზე – ანტიკური ხანის ბერძნულ-ლათინური წარწერები, როგორც საქართველოს ისტორიის წყარო.

ავტორები: ნათია ფიფია, ეკატერინე კობახიძე, თედო დუნდუა

ლი პირადი ბეჭედი და რომ ულპია ქართლის დედოფლის ტიტულის მატარებელი უნდა ყოფილიყო და დამატებით მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდიან აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით. კერძოდ, რომ „ამ ურთიერთობის ამსახველი პირდაპირი ფაქტი დაკავშირებულია ტრაიანუსის ლაშქრობასთან პართელების წინააღმდეგ, სადაც მონაწილეობდა იბერიის მეფისწული, ამაზასპოსი. ეს ინფორმაცია ე.წ. „ამაზასპოსის ეპიგრამიდან“ არის ცნობილი (იხ. ამაზასპის ეპიტაფია).“

ნაშრომი გამართული ქართულით არის დაწერილი და კარგად იკითხება, რომელიც ნამდვილად გვეხმარება საკვლევი პერიოდის უკეთ გაგებასა და შესწავლაში, რომელიც დახმარებას გაუწევს როგორც ანტიკური ისტორიის, კულტურის შემსწავლელ სპეციალისტებს, ისე საკითხით დაინტერესებულ ფართო წრეს. ნაშრომში არსებულ ზოგიერთ საკითხთან დაკავშირებით შესაძლოა ავტორებისაგან განსხვავებული აზრი გვქონდეს, მაგრამ ეს არ ახდენს გავლენას ნაშრომის ხარისხზე. იგი უდაოდ მაღალ დონეზეა შესრულებული.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიმაჩნია, რომ წიგნი მნიშვნელოვანი შენაძენი იქნება არა მარტო სპეციალისტებისთვის, არამედ ზოგადად ქართული საზოგადოებისთვის.